

کتاب دوم

دستور مقدماتی

تار و سه تار

سال دوم هنرستان

مقدمه

اکنون که کتاب دوم تار و سه تار به چاپ می‌رسد لازم دانست این نکته را تذکر دهد که این کتاب در سال ۱۳۲۹ برای شاگردان سال دوم هنرستان موسیقی ملی با کمک‌های فنی ذیقیمت آقایان موسی معروفی و نصرالله زرین‌بنجه هنرآموزان هنرستان تهیه شد و در مدت دو سال که مورد آزمایش دقیق واقع شده، ثابت گشته است که شاگردان هنرستان با این سبک و رویه به خوبی پیشرفت می‌کنند.

در این کتاب سعی شده است مبانی اولیه‌ی نوازندگی تار و سه تار که عبارت از به‌راه افتادن پنجه و مضراب است تقویت شود و هنرجو تا اندازه‌ای به وسیله‌ی آهنگ‌های ضربی با مقامات مختلف موسیقی ایرانی آشنایی حاصل کند تا بتواند از سال سوم به بعد به نواختن آوازه‌ها بپردازد. بنابراین اکنون که موجبات طبع و نشر آن فراهم آمده، امیدوار است که مورد استفاده‌ی طالبان هنر قرار گیرد. ضمناً باید از همکاری صمیمانه و دقیق آقایان معروفی و زرین‌بنجه و همچنین از آقای علی‌محمد نامداری که خطوط نُت و نستعلیق آن را نگاشته‌اند اظهار قدردانی و سپاسگزاری نماید.

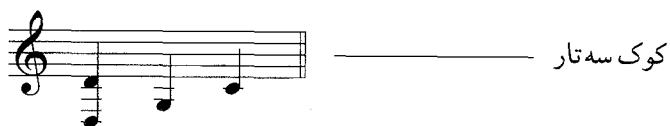
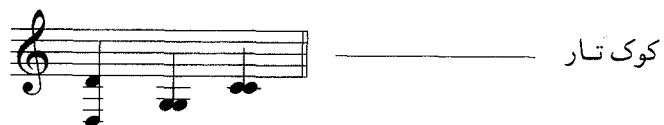
روح‌الله خالقی

رئیس هنرستان موسیقی ملی

علامت‌ها و نشانه‌ها

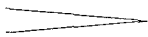
- ↑ تک‌ریز (یک مضراب راست قوی، بعد ریز)
- تکیه (اشاره به نت بعد بدون مضراب)
- $\text{II}8^{bb}$ جمله در تکرار عیناً در اکتاو بم نواخته شود

کوک ساز

ملایم و قوی

برای بیان هر چه بهتر یک قطعه‌ی موسیقی، آهنگساز منظور خود را به وسیله‌ی اصطلاحاتی به نوازنده منتقل می‌کند. این اصطلاحات تاحدودی برای نزدیک‌تر شدن به احساس آهنگساز و اجرای دقیق‌تر آن به ما کمک می‌کند. با برخی از این اصطلاحات در این کتاب آشنا می‌شوید:

<i>f</i>	فُرْتِه (قوی)
<i>ff</i>	فُرْتِسیمو (دو برابر قوی)
<i>p</i>	پیانو (ملایم)
<i>pp</i>	پیانو سیمو (دو برابر ملایم)
<i>mf</i>	مِتسو فُرْتِه (نیمه قوی)
	کِر شِنْدو (به تدریج قوی شدن صدا)
	دِکِر شِنْدو (به تدریج ملایم شدن صدا)

تُنْدا^۱

سرعت قطعه‌ی موسیقی (کندی و تندی) را «تُنْدا» می‌گویند که معمولاً آن را در اول قطعات موسیقی نمایش می‌دهند (به شکل زیر). مقصود از عددهای جلوی کشش (سیاه، سیاه نقطه‌دار و...) تعداد آن کشش در دقیقه است که به وسیله‌ی دستگاهی به نام مترونوم محاسبه می‌شود. مترونوم سرعت ۴۰ تا ۲۰۸ ضربه در دقیقه را با صدای تیک تاک محاسبه می‌کند. واژه‌های آلگرتو، مُدِرَاتو و... اصطلاحات ایتالیایی هستند که حالات مختلف سرعت قطعه را بیان می‌کنند.^۲

 = 100
Allegretto

 = 80
Moderato.

۱. Tempo It.

۲. برای آگاهی بیشتر در این باره، به کتاب‌های تئوری موسیقی، از جمله: عناصر موسیقی: مفاهیم و کاربردها، نوشته‌ی زلف تیورک، مراجعه کنید.

تمرین های گام سل مینور

به وزنِ مارش

اثر: نصرالله زرین پنجه

اُپرت

اثر: ابراهیم آژنگ

♩ = 100
Allegretto

■ هنرآموز، به تدریج علامت‌ها و اصطلاحات و حرکات مترونوم را که در بالای قطعه‌ها نوشته شده، برای هنرجو شرح خواهد داد.

■ II 8vb: جمله در تکرار عیناً در اکتاو بم نواخته شود.

ابراهیم آژنگ از شاگردان قدیم مدرسه‌ی موزیک بوده و سال‌ها سیمت ریاست دسته‌های موزیک نظام را داشته [است]. ساز تخصصی او ویولن بوده و آهنگ‌های زیبایی ساخته است. نغمه‌ای که در فوق نوشته شده، یک قسمت از اُپرتی است که به نام دکتر ریاضی‌دان معروف است. [برای رعایت امانت، مطالب مربوط به موسیقی‌دانان و آهنگسازان عیناً و بدون دخل و تصرف ویرایشی نقل شده‌اند. ویراستار.]

سرود برادران

اثر: سالار معزز

tempo di marcia.

- می‌توانید به جای سکوت چنگ، مضراب را همان‌طور که نوشته شده، به سیم بم بزنید.
 - علامت Vib (ویبراسیون) برای مالش سیم با انگشت است. برای انجام این کار، انگشت را محکم بگذارید و در عرض سیم حرکت دهید تا ناله‌ی خفیف یا ارتعاش غم‌انگیزی ایجاد شود. در اینجا با چند حرکت سریع، انگشت اول (فادیز) را به طرف سیم سل ببرید و دوباره به حال اول برگردانید.
- سالار معزز (غلامرضا مین‌باشیان) رئیس مدرسه‌ی موزیک دارالفنون و سال‌ها فرماندهی موزیک نظام بوده و در نواختن پیانو مهارت داشته و به اغلب سازهای بادی آشنا بوده و مارش‌ها و سرودهای متعددی نیز ساخته و شاگردان خوبی تربیت کرده است که اکنون اکثر آنها رئیس دستجات [دسته‌های] موزیک ارتش ایران می‌باشند.

رنگ آذربایجانی

♩ = 84
Moderato.

mf

f *p* *f*

1 2

1 2

Detailed description: This musical score is for a piece titled 'رنگ آذربایجانی' (Azeri Color). It is written in 6/8 time with a tempo of Moderato (♩ = 84). The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The score consists of five staves. The first staff begins with a dynamic marking of *mf* and includes several slurs and accents. The second staff features a first ending (1) and a second ending (2) with a dynamic marking of *f* and a *p* marking. The third staff has dynamic markings of *f*, *p*, and *f*, along with trills (T) and accents. The fourth staff starts with a *p* dynamic. The fifth staff includes first and second endings with a *f* dynamic marking.

آهنگ چوپان

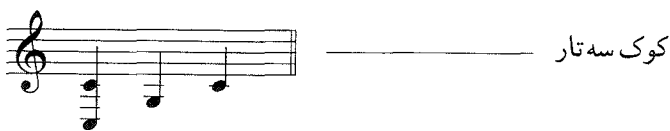
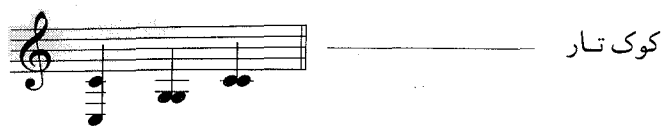
♩ = 80
Moderato.

p *f*

1 2

1 2

Detailed description: This musical score is for a piece titled 'آهنگ چوپان' (Shepherd Song). It is written in 2/4 time with a tempo of Moderato (♩ = 80). The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The score consists of five staves. The first staff begins with a *p* dynamic and includes trills (T) and accents. The second staff features first and second endings with a *f* dynamic marking. The third staff starts with a *p* dynamic and includes trills (T) and accents. The fourth staff has a *f* dynamic marking. The fifth staff includes first and second endings.

تمرین های گام فا ماژور

9

10

پوست انداختن تار

پوست باید کهنه و صاف و پاک باشد. هنگام پوست انداختن دقت کنید که قسمت بالای آن که نازک است، به طرف نقاره، و قسمت پایین آن که کلفت تر است به طرف سیم گیر باشد. پوست را به اندازه‌ی دهنه‌ی کاسه — مقداری هم زیادتر برای چسبیدن به اطراف کاسه — با قیچی بترید و مقداری سریش نرم را در آب حل کنید. پوست را با دو دست باز کنید و طوری روی کاسه قرار دهید که طرف زیر آن به سمت بیرون، و طرف نرم آن به سمت داخل باشد. بعد با چاقو به اطراف کاسه بکشید تا سریش اضافه از زیر پوست خارج شود و چروک پوست نیز جمع شود. در هوای گرم جای خَرک را مقداری با سه انگشت فشار دهید ولی در زمستان این کار ضرورت ندارد. پس از اینکه پوست خشک شد، پوست‌های اضافه‌ی اطراف کاسه را بترید. بعد سیم‌های تار را به جای خود در شیطانک قرار دهید و با دست روی پوست را تر کنید و از بالای دهنه، سیم‌ها را روی خَرک قرار دهید و خَرک را در جای خود بگذارید ولی تِه خَرک را روی پوست نکشید. بعد بند خَرک را ببندازید و سیم‌های سفید و زرد را تقریباً تا حدود نیم پرده کمتر از حد معمول کوک کنید ولی سیم هنگام و بَم را کوک نکنید تا پوست کاملاً خشک شود. موقع سوار کردن خَرک دقت کنید که سر آن کمی به طرف سیم گیر متمایل باشد. وقتی پوست کاملاً خشک شد ساز را دقیق کوک کنید.

دوبدو

آهنگ‌گردی

♩ = 60
Andante. %

مقدمه شعر

جواب آواز

جواب

آواز T T T

rall.....

بند اول

له بر نازی چاوبازان خورد و خاوم خویناوه
به تیری تیرنه‌ندانان چیبکه‌م جه‌رگم براوه
بی با من چه‌یرانت بم سه‌رگه‌ردانت بم به قوربانت بم
ئی مسال جوانی تا کوویار (۲)

بند دوم

بیچم گوژی مه‌منونم من عاشقی زه‌بوونم
فه‌ره‌ادی بی ستوونم چیبکه‌م جه‌رگم براوه
بی با من چه‌یرانت بم سه‌رگه‌ردانت بم به قوربانت بم
ئی مسال جوانی تا کوویار (۲)

- rall..... ریتم قطعه به تدریج سنگین شود.
- خط آخری بالا را یک تار، و ملودی پایین را تار دیگر بنوازد.

نغمه

از دستگاه راست پنجگاه

$\text{♩} = 50$
Largo.

12

■ به جای سکوت‌های سیاه، به سیم بم بزنید.

زنگوله

از دستگاه راست پنجگاه

$\text{♩} = 46$
Largo.

▲ تک‌ریز: یک مضراب راست قوی، و بعد با مضراب چپ ریز بنوازید.

■ شما که تار یا سه تار می‌زنید باید کسانی را که به ترقی این سازها خدمت کرده‌اند، به خوبی بشناسید. متأسفانه اطلاع دقیقی راجع به استادان قدیم نداریم ولی در پنجاه سال اخیر یکی از خانواده‌های ایرانی که این ساز را تعلیم داده و موجب رواج آن شده‌اند خاندان هنر هستند. اولین استاد این خانواده آقای علی اکبر بوده است که فرزندان او به نام میرزا عبدالله و میرزا حسینقلی نیز شهرت دارند. آقای علی اکبر شهنازی که استاد تار [بود] فرزند آقای میرزا حسینقلی [است] و آقای احمد عبادی نوازنده‌ی سه تار، فرزند میرزا عبدالله می‌باشد.

تمرین گام و آرپژ دو

گام دو در دو اکتاو

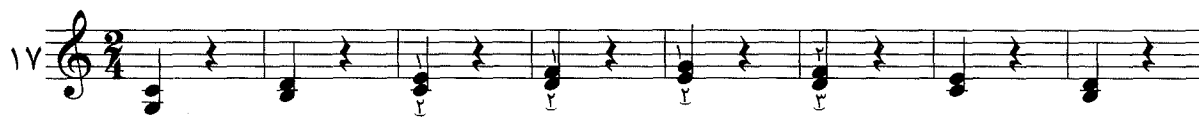
آرپژ گام دو

دو تمرین برای نواختن دوسیمه (دوبل نت)

موقع نواختن دوبل، مضراب را همزمان به هر دو سیم بزنید و انگشتها را نگه دارید تا طنین صدا باقی بماند.

چهار مضرب ماهور

اثر: موسی معروفی

Allegro.

آقای موسی معروفی شاگرد درویش خان و آقای علینقی وزیری [بود] که در تار و سه تار مهارت [داشت]. علاوه بر آهنگ‌های مختلفی که ساخته [است] و به تدریج خواهید نواخت خدمت گرانبهایی به حفظ آثار گذشته‌ی موسیقی کرده و ساخته‌های نوازندگان معاصر خود را نوشته [است] که همواره مورد استفاده‌ی اهل هنر خواهد بود.

■ +: علامت انگشت شست است.

کرشمه‌ی ماهور (قسمتی از پیش‌درآمد ماهور)

اثر: رکن‌الدین مختاری

$\text{♩} = 50$

The musical score is presented in a single system with five staves. The first staff begins with a treble clef, a 2/4 time signature, and a tempo marking of quarter note = 50. The notation includes various rhythmic values, accidentals, and dynamic markings such as 'p' and 'T'. The piece concludes with a double bar line.

خوارزمی

اقتباس از ردیف میرزا حسینقلی

Andantino.

ad. lib.

■ *ad. lib.*: یعنی به میل نوازنده است و می تواند به وزن توجه نکند و هر طور مایل است بنوازد. چون هنوز با حالت نواختن آواز آشنا نیستید ببینید هنرآموز چگونه می نوازد، از او تقلید کنید.

نصیرخانی

از دستگاه ماهر

♩ = 44

۲۴

■ در میزان آخر خط سوم و میزان چهارم خط چهارم، دولاچنگ دوم (سی بمل) را به صورت اشاره بدون مضراب اجرا کنید.

آهنگ سحر

اثر: علینقی وزیری

شعر: رضا لطفی

$\bullet = 104$
Allegretto.

۲۵

f *p* *f* *p* *f*

عمرِ سحر آمد به سر
شد روی گل از ژاله تر

از کاسه‌ی گردون آفتاب
سر بر کشید از زیر نقاب

شد چهره‌ی
لعبتان باغ

از پرتو خور نوشکفته تر

p *f*

از رخ چمن
روی یاسمن

رنگِ ظلمت ناگه پرید
گاهِ عیش و عشرت رسید

آقای علینقی وزیری استاد بزرگ موسیقی ایران، مقام تار را به قدری بالا برده است که بیش از آن از حد تصور ما خارج است. او اولین کسی است که برای این ساز، مِتُد و روش تعلیم نوشته و کتاب دستور تار ایشان بعدها مورد استفاده‌ی شما قرار خواهد گرفت. آهنگ‌ها و تمرینات و اتودهای متعدد و باارزشی که ایشان برای تار نوشته و به تدریج در دسترس شما گذارده خواهد شد بهترین راه پیشرفت در طرز نوازندگی این ساز است و علت اینکه در کتاب اول یا دوم هنوز استفاده‌ی کامل از آهنگ‌های ایشان نشده، مشکل بودن آنهاست که شما فعلاً از عهده‌ی نواختن آنها بر نمی‌آید ولی اگر با روشی که در این کتاب‌ها شما را با آن آشنا می‌کنیم پیش روید در سال‌های بعد خواهید توانست از عهده‌ی اجرای ساخته‌های ایشان برآید.

مادر

آثر: علینقی وزیری
شعر: حسین گل‌گلاب

♩ = 72
Andante.

۲۶ مقدمه

♩ = 96
§ *Moderato.*

Rall.....

Rall.....

بند اول

هرگز نباشد بهتر کس در جهان از مادر مهری هرگز نگردد با مهر او برابر
تبسمش نسیمی ست کز باغِ رضوان آید از آن تبسم او روح و روان آید
اندر بدن جان آید

بند دوم

خوشا دیدار رویش خوشا رفتار و خویش دل نتوانی بُریدن دقیقه‌ای از سویش
گران باشد فراقش بر خاطرِ فرزندان این مادر گرامی باشد لطف یزدان
باشد گنج شایگان

بند سوم

مادر نگهدار ماست پیوسته غمخوار ماست گر آسیبی ببینیم مادر پرستار ماست
یزدان از روزِ ازل مهرش در دل سرشته بر لوح سینه‌ی ما این نکته بنوشته
مادر باشد فرشته

پیش در آمد افشاری

اثر: موسی معروفی

♩ = 80
Moderato.

- دولاچنگ‌های این قطعه را می‌توانید با مضراب ۸۷۸۸ هم تمرین کنید.
- به نت متغیر رگژن که از ویژگی‌های آواز افشاری است توجه کنید. نت‌های متغیر در دستگاه‌ها و آوازهای دیگر نیز به کار می‌روند.

کوک تار

کوک سه تار

پیش در آمد بیات ترک

اثر: علینقی وزیر

♩ = 96
Allegretto.

۲۹

۲ ۳

tr *tr* *tr* *tr* *tr* *tr*

p *f*

1 2 T T

فرود به ماهور

mf *f* *ff*

1 2

آفتاب

اثر: سلیمان سپانلو

♩ = 69
Andantino.

بند اول

در آسمان می‌گردی برگو به من چه کردی
هوا را روشن کردم زمین را گلشن کردم
از بوستان گذشتم در جوئیاران گشتم

از وقتی ای آفتاب برداشتی سر ز خواب
بر آوردم سر ز کوه با عزت و باشکوه
گل‌ها همه شکفتند مرغان سلام گفتند

کودک:

آفتاب:

بند دوم

از سرما یخ کرده بود گرمش نمودم من زود
تر بود بالمش از آب شد خشک از آفتاب

از وقتی ای آفتاب
در کویچه‌ها دویدم بیچاره‌ای را دیدم
گنجشگی بینوا دیدم به روی هوا

کودک:

آفتاب:

بند سوم

با کاغذ و با کتاب قدم‌زنان با شتاب
گفتم خدا یارتان یزدان مددکارتان

از وقتی ای آفتاب
دیدم بسی کودکان سوی مدارس روان
حاضر نموده تکلیف آن را نهاده در کیف

کودک:

آفتاب:

■ نت دوم دولاچنگ میزان دوم خط پنجم و میزان‌های مشابه را بدون مضراب اجرا کنید.

رنگ بیات ترک

اثر: موسی معروفی

♩ = 88
Moderato.

■ به نتِ رگُزنِ در گوشه‌ی شکسته و ربکار برای فرود به بیات ترک دقت کنید.
 آقای سلیمان سپانلو در تار ابتدا شاگرد آقای علی اکبر شهنازی و سپس شاگرد آقای علینقی وزیری [بود] و از بین شاگردان وزیری تنها کسی [بود] که قطعاتی را که استادش برای تار نوشته، بهتر از دیگران اجرا [می‌کرد]. با اینکه دارای مشاغل دیگر، و در موسیقی آماتور [بود] نظر به علاقه‌ای که به موسیقی و مخصوصاً تار [داشت] همواره به تمرین و نواختن آثار وزیری مشغول [بود].

کوک ساز

کوک تار

کوک سه تار

پاچ لیلی

آهنگ تالشی

♩ = 69
Andantino.

■ به میزان سوم خط سوم توجه کنید. ضرب اول به صورت سه چنگ است که چنگ اول، سکوت و چنگ دوم تقسیم به سه دولاچنگ تریوله شده است. تریوله اجرای سه نت در زمان دو نت می باشد، یعنی در اینجا اجرای سه دولاچنگ است در زمان دو دولاچنگ که برابر یک چنگ است، بگویند: ۳ و ۲-۱.

کُریشیم

آهنگ گیلانی

♩ = 60
Andante.

مقدمه

آواز

جواب

آهنگ شیرازی

♩ = 63
Andante.

۳۴ مقدمه

دو آهنگ محلی (ثریا - لاکو)

♩ = 53
Adagio.

۳۵

■ آهنگ اول ثریا نام دارد و در مناطق گرگان و مازندران خوانده می شود و نام آهنگ دوم لاکو است که ظاهرآ به نظر گیلکی می آید ولی در لاهیجان و تنکابن متداول است.

کوک تار

کوک سه تار

تمرین شور

پیش در آمد شور

اثر: روح الله خالقی

♩ = 114
Allegretto.

37

mf

f

p

f

sub

rall....

چهار مضرب شور

اثر: موسی معروفی

$\bullet = 100$
Allegretto.

38

سه ضربی شور

اثر: حسین سنجری

♩ = 100
Allegretto.

39

mf

f

mf

ff

حسین سنجری یکی از بهترین شاگردان درویش و آقای علینقی وزیری بود که در نواختن تار مهارت داشت و در اسفندماه ۱۳۲۱ درگذشت.

رنگ شور

اثر: موسی معروفی

♩ = 100
Allegretto.

The musical score is written on ten staves. It begins with a treble clef, a key signature of two flats (B-flat and E-flat), and a 2/4 time signature. The tempo is marked 'Allegretto' with a quarter note equal to 100 beats per minute. The melody is characterized by a steady eighth-note pattern with various ornaments and dynamics. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings like 'p' and 'f'. The piece concludes with a double bar line.

کوک تار

کوک سه تار

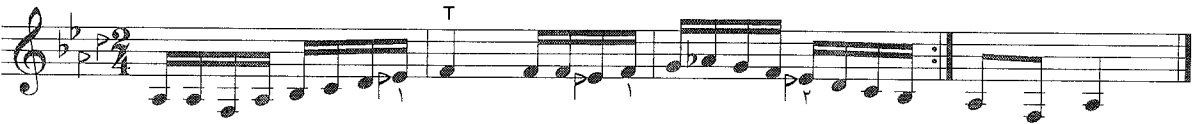
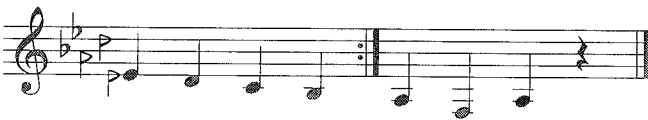
گام سه گاه

۴۱

گام مخالف

۴۲

پیش درآمد سه گاه

اثر: حسین هنگ آفرین

$\bullet = 72$
Andantino.

زایل

آقای حسین هنگ آفرین، از افسران قدیم موزیک ارتش، علاوه بر اطلاعات علمی، از ردیف موسیقی ایرانی به خوبی آگاه [بود]
 و تار و سه تار را به خوبی [می نواخت].

رنگ سه گاه

آثر: موسی معروفی

♩ = 104
Allegretto.

1 2 3 V

V T

V V

V V

V T V T T V

V V V T

V 1 2 T V 1 مخالف

V V

V

کوک ساز

گام سل ماژور

گام سل ماژور به ترتیب دیگر

تمرین دوبل در پرده‌ی سل

تمرین

۴۸

مارش

اثر: درویش خان

۴۹

Marche.

درویش خان در تار شاگرد میرزا حسینقلی و در سه تار شاگرد میرزا عبدالله بوده و در نواختن این دو ساز ذوق سرشار داشته است. آهنگ‌های ضربی، به خصوص پیش‌درآمدها و رنگ‌های او بسیار عالی و جذاب است که به تدریج مورد استفاده‌ی شما واقع خواهد شد. درویش در آذرماه ۱۳۰۵ درگذشت.

Musical notation in G major, consisting of seven staves. The notation includes various dynamics such as *p*, *mf*, *ff*, and *sfz*, and articulation marks like accents and slurs. The key signature has one sharp (F#).

■ *sfz* (استفزازندو): شدت ناگهانی بر روی یک صدا.

قسمتی از آپرتِ گلرخ (دونوازی تار)

اثر: علینقی وزیری

♩ = 80
Moderato.

تار اول
۵

تار دوم

7

13

20

28

توضیح: چون این آهنگ سنگپ‌های زیاد دارد، عمداً دوصدایی نوشته شده است تا دو نوازنده با هم بنوازند و در نگه داشتن ضرب‌ها و اجرای صحیح سنگپ‌ها دقت لازم را به کار ببرند.

رنگ ماهور

اثر: روح الله خالقی

$\bullet = 108$
Allegretto.

5/2

تمرین‌های مفید برای پنجه و مضراب

The image displays a musical score for tabla exercises, consisting of nine staves of music. The score is written in treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a time signature of 2/4. The exercises are numbered 53, 54, and 55. Each exercise is a sequence of rhythmic patterns, often involving sixteenth notes and eighth notes, with various fingerings indicated by numbers 1, 2, 3, and 4. Some notes are marked with a 'V' above them, likely indicating a specific technique or accent. The exercises are arranged in a vertical sequence, with measure numbers 53, 54, and 55 clearly marked at the beginning of their respective staves. The notation includes stems, beams, and various note values, along with dynamic markings like 'p' (piano) and 'f' (forte). The exercises are designed to improve the player's technique and rhythmic accuracy.

The image displays a series of guitar exercises in 2/4 time, organized into two main sections: 56 and 57. Each section consists of multiple staves of music. The exercises are characterized by repetitive rhythmic patterns, often involving eighth and sixteenth notes, with various fingerings indicated by numbers 1, 2, and 3. Many notes are marked with a 'V' above them, likely indicating vibrato or a specific articulation. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 2/4. The exercises are designed to improve technical skills such as finger independence, rhythm, and articulation.

■ هنرآموز باید اهمیت تمرین‌ها را برای هنرجو شرح دهد و او را به نواختن مکرر آنها تشویق کند. هنرجویان باید تمرین‌ها را اول سنگین بنوازند و وقتی خوب حفظ شدند آنها را تندتر اجرا کنند تا به خوبی از عهده‌ی نواختن آنها برآیند.

ابوعطا و حجاز

اثر: روح الله خالقي

♩ = 60

The musical score is written on ten staves. It begins with a tempo marking of ♩ = 60. The key signature is one flat (B-flat). The time signature is 3/8. The notation includes eighth and sixteenth notes, rests, and various ornaments (T, V). The score includes repeat signs and first/second endings.

پیش درآمد بیات اصفهان

اثر: مرتضی نی داود

♩ = 63
Andante.

61

f *p*

f

p

بیات راجه

mf *ff*

p

f *p*

تغییر مقام به شور

f *p*

فرود به اصفهان

ماه

اثر: علینقی وزیری
شعر: حسین گل‌گلاب

♩ = 54
Adagio.

نقطه‌های بی‌شمار یک نظر بر آسمان دیده گر بیفکنی

تا برآید از افق قرص ماه هر کسی را باشد چشمی به راه بنگری تو اندر آن

تا روی مه نگرده عیان خوش نباشد دیدن آسمان زینت شب بهار

بند دوم

با صدای بلبلان در کنار جویبار روشنایی مه است زینت شب بهار
از روشنایی لطیف ماه آزرده نگرده هرگز نگاه در شب مهتابی گردش نکوست تنها نگویم گویم با دوست

آقای مرتضی نی‌داود شاگرد درویش خان [بود] که ساخته‌های او سهل و آسان و برای مبتدیان مناسب است.
آقای حسین گل‌گلاب، از دانشمندان بزرگ، علاوه بر مقامات عالی علمی، در موسیقی نیز شاگرد آقای وزیری [بود] و با تار و سه‌تار آشنایی [داشت] و در سرودن شعر برای موسیقی دارای سبکی خاص و روشی متین و استادانه [بود].

خالو روگار

آهنگ کردی

♩ = 56
Adagio.

63

آواز

رنگ اصفهان

اثر: درویش خان

$\bullet = 92$
Moderato.

64

رنگ اصفهان

اثر: محمود ذوالفنون

♩ = 88
Moderato.

65

f

p

f

p

mf

f

p

f

قطعه‌ای در سل مینور

آثر: ابوالحسن صبا

$\bullet = 108$
Allegretto.

66

آقای ابوالحسن صبا از بزرگ‌ترین استادان موسیقی معاصر، نزد اغلب اساتید زمان خود تعلیم گرفته و آخرین استادش آقای وزیری بود. مخصوصاً ویولن و سه‌تار را به حد کمال [می‌نواخت].

چند تمرین برای اجرای تکیه

۶۷

۶۸

قابل توجه هنرجویان

در نواختن ساز و فراگرفتن موسیقی، کار اساسی نواختن تمرین‌ها است. تصور نکنید که اصل، اجرای آهنگ‌ها است. خوب اجرا کردن تمرین‌ها موجب می‌شود که بتوانید قطعات موسیقی را بهتر بنوازید. تمرین‌ها را اول سنگین اجرا کنید، بعد به تدریج آنها را حفظ کنید و هرچه ممکن است تندتر بنوازید. چیزی که پنجه و مضراب شما را به کار می‌اندازد و تکنیک ساز را جلو می‌برد خوب نواختن تمرین‌ها است. از اهمیت این موضوع غافل نباشید.

تمرین تکیه با مضراب چپ و راست

تمرین اشاره با خط اتصال و مضراب راست

- تکیه: اجرای نت زینت بدون مضراب.
- درس ۶۹ و ۷۰ را با سه حالت زیر تمرین کنید:
 ۱. راست و چپ، راست و چپ
 ۲. راست و اشاره بدون مضراب به نت بعد
 ۳. اجرا با ریز

تمرین نوع دیگر تکیه

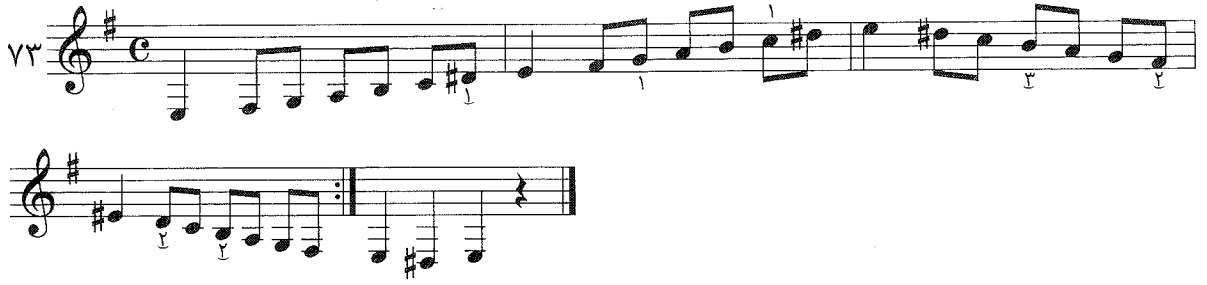
The musical score consists of four staves in 6/8 time, marked with a 'V' in the first measure of the first staff. The first two staves feature a melodic line with trills (marked 'T') and vibrato (marked 'V'). The third and fourth staves feature a more complex melodic line with vibrato (marked 'V') and trills (marked 'T'). The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

رومی

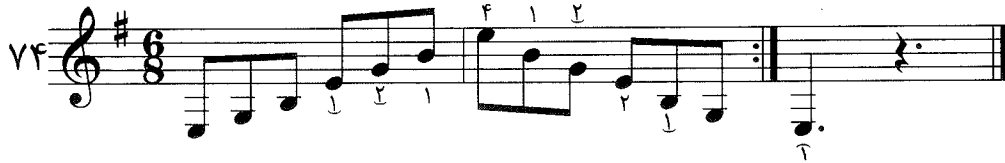
$\bullet = 80$
Moderato.

The musical score consists of ten staves of music in 2/4 time, marked *Moderato.* The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The notation includes various ornaments: 'T' for trills, 'V' for vibrato, and 'P' for accents. The piece concludes with a double bar line and the instruction *D.C. al Fine*.

گامِ می مینور

آریژ می مینور

والس همیشه بهار

اثر: علینقی وزیر

Tempo di Valsa.

۷۵

p

f

p

Rall.

A tempo.

ff

f

pp